

КОРОВІН В.О.
ст. групи ОЕЕМ – 21

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕВІЗІЇ, АУДИТУ ТА СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Найбільш поширеними формами контролю є ревізія, аудит і економічна експертиза. До ознак подібності даних форм контролю можна віднести:

- використовуються схожі джерела інформації, методичні прийоми і контрольно-ревізійні процедури;
- висновки базуються на документально достовірних доказах;
- загальна база визначення розмірів збитків, втрат і нестач;
- підсумкові документи є джерелом доказів;
- контролюючі працівники повинні бути кваліфікованими фахівцями в сфері бухгалтерського і податкового обліку, звітності та аналізу господарської діяльності, тощо [1].

Але, незважаючи на зовнішню схожість і процесуальну близькість, існують істотні відмінності між судовою економічною експертизою, документальною ревізією, аудитом, зумовлені юридичною природою, їх цілями і завданнями, які вони вирішують.

Зміст судової економічної експертизи полягає у вивченні судовим експертом за завданням суду (слідчого, судді, дізнання) наданих у його розпорядження документів про економічну діяльність суб'єкта господарювання з метою одержання важливих для правильного вирішення справи фактів. Особливістю судової експертизи є те, що експерт досліджує не сам об'єкт, а тільки інформацію про нього, яка міститься у документах, направлених на експертизу [2].

Основним критерієм відмінності судово-економічної експертизи від інших методів фінансового контролю є її процесуальне значення. Ревізія і аудит є непроцесуальними діями, а реалізацією контрольних функцій уповноваженими органами. Вони існують незалежно від наявності чи відсутності кримінальної справи. На відміну від цих методів судово-економічна експертиза не може існувати поза карною справою, оскільки є процесуально-правовою формою використання спеціальних знань.

Відрізняється також процесуальне становище ревізора, аудитора та судового експерта. На відміну від аудитора і ревізора експерт є особливою фігурою у кримінальному процесі з властивими тільки йому

правами і обов'язками. Він досліджує тільки ті матеріали і об'єкти, які йому надав орган, який призначив експертизу, і які знаходяться у кримінальній справі або долучені до неї, в той час як ревізор і аудитор самостійно відбирають необхідні документи.

Існують відмінності й у меті ревізії, аудиту і економічної експертизи. Мета ревізії – державний контроль за витрачанням коштів і матеріальних цінностей, їх збереженням, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і звітності на підприємствах, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів. Метою аудиту є перевірка даних бухгалтерського обліку і звітності суб'єкта господарювання з метою встановлення її достовірності і відповідності вимогам законодавства України. Мета економічної експертизи полягає в дослідженні обліку і звітності, фінансово-господарської діяльності та розрахунково-кредитних операцій суб'єкта господарювання [3].

Існують відмінності також у підході до виявлених недоліків і порушень. Судова економічна експертиза спрямована на фіксацію порушень у підсумкових документах. Вона може вивчати окремі недоліки, виявлені ревізією для документального обґрунтування позовних вимог, пред'явлених у слідчі або судові органи до конкретних матеріально відповідальних та інших посадових осіб. Ревізія і аудит покликані не тільки розкривати, а й допомагати усувати виявлені невідповідності, вносити свої пропозиції.

Відповідно до поставлених завдань ревізор і аудитор зобов'язані поряд з вивченням фактичного стану справ на контрольованому об'єкті виявляти порушення, а розслідування і оцінка цих порушень відносяться до компетенції уповноважених на те органів. Експерт досліджує і встановлює факти лише в межах своєї компетенції, дає їм кваліфіковану оцінку і не має на меті виявлення фактичного стану справ на господарюючому об'єкті.

За характером участі в судовому процесі ревізор і аудитор виступають на попередньому слідстві і в суді в якості свідка, а експерт є учасником судового процесу і в межах своєї компетенції може надавати з дозволу слідства або суду питання обвинуваченим і свідкам.

Предметом судової економічної експертизи можуть бути будь-які обставини, з'ясування яких потрібне у справі, в той час як предметом аудиту або ревізії, в тому числі на вимогу правоохоронних органів, можуть бути лише обставини, що відносяться до фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів або службової діяльності їх окремих посадових осіб.

Між ревізією, аудитом і судовою економічною експертизою є істотні не тільки процесуальні, а й методичні відмінності. Основною методичною відмінністю є те, що ревізор і аудитор можуть застосовувати такі методи фактичної і документальної перевірки, які не має права використовувати експерт.

Експерт в основному використовує лише методи документального контролю. Він досліджує тільки ті матеріали, які надає йому слідчий або суд. Ревізори і аудиторів можуть застосовувати такі методи фактичної перевірки: проводити інвентаризацію, здійснювати контрольний запуск сировини і матеріалів у виробництво, контрольні обміри виконаних робіт та ін.

Об'єктами судової економічної експертизи є первинні та зведені документи бухгалтерського обліку, що містять фактичні дані, необхідні для надання висновку. У процесі дослідження експерт-економіст може використовувати відомості з актів документальних ревізій, висновків експертів інших спеціальностей, показань обвинувачених, свідків і з інших матеріалів справи, якщо ці відомості надаються як вихідні дані і використовуються для дослідження бухгалтерських документів. Експерт має право вивчати тільки матеріали справи і не може за власною ініціативою досліджувати документи, що знаходяться поза даною справою.

Об'єктами дослідження ревізії і аудиту є записи, облікові документи, звітність, матеріали інвентаризацій, перевірок. Використання при перевірці матеріалів кримінальної справи можливе лише тоді, коли такі контрольні дії проводяться за дорученням правоохоронних органів. Це наближає ревізію або аудит за об'єктами дослідження до судової економічної експертизи.

Аудит і судово-економічна експертиза на відміну від ревізії здійснюються не за регламентованими строками, а в міру виникнення в них потреби. Проведення ревізії чітко визначене законодавчими і нормативними актами.

Література

1. Будник Л.А., Голяш І.Д. Класифікація державного аудиту // Економіка та суспільство: Науковий журнал Мукачівського державного університету. – 2016. – Випуск 2. – С. 661-665

2. Звягин С. А. Экспертиза в системе бухгалтерского учета как метод государственного финансового контроля [Электронный ресурс] / С. А. Звягин. – Режим доступа:

<http://cyberleninka.ru/article/n/ekspertiza-v-sisteme-buhgalterskogo-ucheta-kak-metod-gosudarstvennogo-finansovogo-kontrolya>

3. Коровін В. Міждисциплінарна курсова робота «Економічна експертиза: теорія і практика».

4. Михайлишин Н. П. Правовий статус судового експерта-економіста, зміст його спеціальних знань і компетенцій / Н. П. Михайлишин, Л. А. Будник // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 30 червня 2017 р.) – Тернопіль: ТНЕУ, 2017. – С. 324 – 326.

5. Світлоока В. Ф. Місце і роль економічної експертизи в сфері державного контролю економічної діяльності [Електронний ресурс] / В. Ф. Світлоока // Електронне науково-фахове видання «Ефективна економіка». – 2011. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=845>

КУЛЬЧИЦЬКИЙ О.Б.
ст.групи ОЕЕмз-21

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ТРАКТУВАННЯ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

В умовах розвитку науки, техніки та нових технологій вирішення значної кількості цивільних справ потребує застосування спеціальних знань, які відіграють значну роль в їх успішному розгляді та вирішенні і сприяють ухваленню законних та обґрунтованих судових рішень. Судова експертиза покликана своїми спеціальними методами, прийомами і засобами сприяти встановленню обставин, що мають значення для справи. Тому не випадково судова експертиза є одним із правових інститутів.

Крім того, ринкові умови господарювання зумовлюють потребу у комплексному використанні правових та економічних знань з метою успішного вирішення і розкриття економічних спорів і правопорушень. Тому важливим засобом збору доказів у ході розслідування кримінальних і цивільних справ про зловживання у сфері економіки виступає судово-економічна експертиза, яка набуває